

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adrodd i	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad	4 Rhagfyr 2025
Pwnc	Trefniadau ar gyfer comisiynu gwasanaethau
Pennaeth Gwasanaeth	Carys Edwards
Awdur yr Adroddiad	Gwyndaf Parry
Rheswm dros Adrodd <ul style="list-style-type: none"> Mae paragraff 3.4.8.11.3 o Gylch Gorchwyl y Pwyllgor yn nodi: "Bydd y pwyllgor yn goruchwilio trefniadau archwilio allanol, yn gwneud sylwadau ar gwmpas a dyfnder y gwaith archwilio allanol ac yn sicrhau ei fod yn rhoi gwerth am arian. Bydd yn ystyried adroddiadau archwilio allanol a bydd yn monitro eu hargymhellion. Dylai'r Pwyllgor adolygu'r adroddiad a bod yn sicr bod y cyngor wedi darparu adlewyrchiad cywir o'r ffordd y byddwn yn ymateb i argymhelliad Archwilio Cymru 	

1.0 Cyflwyniad

1.1 Amcan yr archwiliad hwn oedd:

- darparu sicrwydd bod gan gynghorau drefniadau priodol ar gyfer comisiynu gwasanaethau i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau;
- darparu sicrwydd bod cynghorau'n gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gomisiynu gwasanaethau; a
- Esbonio sut mae cynghorau yn mynd ati i gomisiynu gwasanaethau ac ysbrydoli a grymuso cynghorau a chyrrff sector cyhoeddus eraill trwy nodi a rhannu enghreifftiau o arfer/dulliau nodedig lle bo hynny'n berthnasol.

2.0 Canfyddiadau

- 2.1 Ar y cyfan, canfu Archwilio Cymru nad **yw'r Cyngor yn gallu dangos ei fod yn sicrhau gwerth am arian yn rheolaidd drwy ei wasanaethau a gomisiynwyd.**
- 2.2 Mae tudalen 6 o'r adroddiad yn nodi pam y daeth Archwilio Cymru i'r casgliad hwn.

3.0 Argymhelliad

3.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn:

- Adolygu'r archwiliad archwilio a'r ddau argymhelliad.
- Derbyn scirwydd fod y ffurflen ymateb sefydliad roi sicrwydd i'r pwyllgor o'r camau a gymerwyd gan y cyngor i fynd i'r afael â'r argymhellion.

Trefniadau ar gyfer Comisiynu Gwasanaethau – Cyngor Sir Ynys Môn

Blwyddyn archwilio: 2023-24

Dyddiad cyhoeddi: Gorffennaf 2025

Cyfeirnod y ddogfen: 5010A2025

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os ceir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Cynnwys

Adroddiad cryno	
Pam y cynhaliom ni'r archwiliad hwn	4
Ein dyletswyddau archwilio	4
Ein hamcanion ar gyfer yr archwiliad hwn	4
Pam fod comisiynu'n bwysig	4
Yr hyn y gwnaethom fwrw golwg arno a sut y mae da'n edrych	5
Ein dulliau archwilio a phryd y cynhaliom ni'r archwiliad	5
Yr hyn a ganfuom	6
Ein hargymhellion i'r Cyngor	8
Atodiadau	
Atodiad 1 – cwestiynau a meini prawf archwilio	9

Adroddiad cryno

Pam y cynhaliom ni'r archwiliad hwn

Ein dyletswyddau archwilio

- 1 Rydym yn cynnal yr archwiliad hwn dan y dyletswyddau sydd wedi eu cynnwys yn:
 - adran 17 Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (Deddf 2004) i helpu i alluogi'r Archwilydd Cyffredinol i fod wedi'i argyhoeddi (neu beidio) bod y Cyngor wedi sefydlu trefniadau priodol i sicrhau gwerth am arian o ran y modd y mae'n defnyddio ei adnoddau; ac
 - adran 15 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 i helpu i alluogi'r Archwilydd Cyffredinol i asesu i ba raddau y mae'r Cyngor yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau i gyflawni ei amcanion llesiant.
- 2 Gall yr archwiliad hwn oleuo astudiaeth ar gyfer gwella gwerth am arian dan adran 41 Deddf 2004 hefyd.

Ein hamcanion ar gyfer yr archwiliad hwn

- 3 Ein hamcanion ar gyfer yr archwiliad hwn yw:
 - darparu sicrwydd bod gan gynghorau drefniadau priodol ar gyfer comisiynu gwasanaethau i sicrhau gwerth am arian o ran y modd y maent yn defnyddio adnoddau;
 - darparu sicrwydd bod cynghorau'n gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gomisiynu gwasanaethau; ac
 - egluro sut y mae cynghorau'n mynd ati i gomisiynu gwasanaethau ac ysbrydoli a grymuso cynghorau a chyrrff eraill yn y sector cyhoeddus trwy adnabod a rhannu enghreifftiau o arfer/dulliau nodedig lle y bo'n berthnasol.
- 4 Rydym yn cynnal yr archwiliad hwn ym mhob un o'r 22 o brif gynghorau yng Nghymru.

Pam fod comisiynu'n bwysig

- 5 Comisiynu yw'r broses a ddefnyddir gan y Cyngor i ddylunio gwasanaethau y mae'n bwriadu eu darparu. Mae'n dechrau â diffinio'r gwasanaeth a'r allbynnau a deilliannau a ddymunir ac yn diweddu pan fo'r Cyngor yn trefnu ei ddull darparu. Er enghraifft, trwy sefydlu tîm darparu yn fewnol, neu drwy gaffael cyflenwr allanol.
- 6 Gall trefniadau comisiynu helpu i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol. I'r gwrthwyneb, gall gwendidau mewn trefniadau comisiynu leihau effaith gwasanaethau a'u gwerth am arian, hyd yn oed os yw'r prosesau sy'n dilyn, megis caffael a rheoli contractau, yn gadarn.

Yr hyn y gwnaethom fwrw golwg arno a sut y mae da'n edrych¹

- 7 Fe wnaethom adolygu trefniadau'r Cyngor ar gyfer comisiynu gwasanaethau ac yn benodol i ba raddau y mae hyn wedi cael ei ddatblygu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy; ac y bydd yn helpu i sicrhau gwerth am arian o ran y modd y defnyddir adnoddau'r Cyngor.
- 8 Nid oedd yr archwiliad hwn yn cynnwys trefniadau caffael na threfniadau rheoli contractau'r Cyngor.
- 9 Roedd yr archwiliad yn ceisio ateb y cwestiwn cyffredinol hwn: **Wrth gomisiynu gwasanaethau, a yw'r Cyngor yn sefydlu trefniadau priodol i sicrhau gwerth am arian o ran y modd y mae'n defnyddio ei adnoddau?**
- 10 Fe ddefnyddiom ni'r meini prawf archwilio a nodir yn **Atodiad 1**, sydd hefyd yn dangos y berthynas rhwng y meini prawf a'r cwestiynau archwilio. Goleuwyd hyn gan ein gwybodaeth gronns yn ogystal â'r hierarchaeth gwestiynau a dangosyddion cadarnhaol yr ydym wedi'u datblygu i ategu ein harchwiliadau o gymhwyso'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy.

Ein dulliau archwilio a phryd y cynhaliom ni'r archwiliad

- 11 Mae ein canfyddiadau'n seiliedig ar adolygiadau o ddogfennau, a chyfweliadau gyda'r uwch swyddog(ion) sy'n gyfrifol am ddatblygu dull comisiynu strategol y Cyngor. Fe wnaethom hefyd gyfweled ag uwch swyddogion â chyfrifoldeb am wasanaethau y mae'r Cyngor wedi'u comisiynu'n allanol.
- 12 O ystyried yr ystod eang o wasanaethau sydd gan y Cyngor, fe wnaethom brofi sampl o'r trefniadau y mae'r Cyngor wedi'u sefydlu i gomisiynu gwasanaethau. I wneud hyn, fe ddewisom ni dri gwasanaeth lle mae'r Cyngor wedi penderfynu comisiynu gwasanaethau'n allanol ac fe archwiliom ni'r trefniadau comisiynu y mae'r Cyngor wedi'u rhoi ar waith. Y sampl o feysydd gwasanaeth y gwnaethom eu hadolygu yn y Cyngor oedd:
 - Rheoli gwastraff a glanhau strydoedd;
 - Gwasanaeth digartrefedd pobl ifainc; a hefyd
 - Trafnidiaeth ysgolion (bysiau).

¹ Fe'i diffinnir fel 'yr hyn a ddylai fod' yn ôl deddfau neu reoliadau, 'yr hyn a ddisgwylir' yn ôl arfer gorau, neu 'yr hyn a allai fod', pe bai'r amodau'n well.

- 13 Mae'r dystiolaeth yr ydym wedi'i defnyddio i oleuo ein canfyddiadau'n gyfyngedig i'r ffynonellau hyn. Fe wnaethom y gwaith hwn yn ystod mis Rhagfyr 2024 a mis Ionawr 2025.
- 14 Rydym yn gwneud y gwaith hwn ym mhob un o'r 22 o brif gynghorau yng Nghymru ac, yn ogystal ag adrodd yn lleol wrth bob cyngor, rydym hefyd yn bwriadu cynhyrchu adroddiad cenedlaethol.

Yr hyn a ganfuom

- 15 Ar y cyfan, **canfuom nad yw'r Cyngor yn gallu dangos ei fod yn sicrhau gwerth am arian fel mater o drefn drwy ei wasanaethau a gomisiynir.** Rydym yn nodi isod pam y daethom i'r casgliad hwn.
- 16 Mae'r Cyngor yn ymwybodol o sut mae meysydd gwasanaeth unigol yn helpu i gyflawni ei ddyletswyddau statudol a'i ganlyniadau arfaethedig. Fodd bynnag, nid oes gan y Cyngor drefniadau i sicrhau bod ei wasanaethau yn arfarnu opsiynau fel mater o drefn wrth gomisiynu gwasanaethau. O ganlyniad, nid oes ganddo resymeg glir bob amser pam y dylid comisiynu'r gwasanaethau penodol hyn yn allanol. Er enghraifft, dim ond ar gyfer un o'r gwasanaethau a adolygwyd gennym yr oedd y Cyngor wedi cynnal arfarniad opsiynau cynhwysfawr. Roedd hyn yn cynnwys asesiad risg o wahanol opsiynau ac ystyried buddion ariannol ac anariannol.
- 17 Gwelsom enghreifftiau o'r Cyngor yn comisiynu gwasanaethau i ddarparwyr allanol yn seiliedig ar ddilyn y model blaenorol i gyflenwi'r maes gwasanaeth yn hytrach nag ystyried opsiynau amgen. Mae hyn yn golygu nad yw'r Cyngor o reidrwydd yn ystyried pob opsiwn i sicrhau ei fod yn sicrhau'r gwerth gorau am arian. Mae meddu ar ddealltwriaeth glir o pam mae gwasanaethau'n cael eu comisiynu, yr hyn y bwriedir iddynt ei gyflawni, a'r gwahanol opsiynau sydd ar gael yn elfennau pwysig o'r trefniadau i sicrhau gwerth am arian.
- 18 Roedd y sampl o wasanaethau a gomisiynwyd a adolygwyd gennym yn dangos bod y Cyngor yn ystyried ystyr hirdymor fel rhan o drefniadau comisiynu ac y gallai esbonio'r rhesymeg dros hyd contractau. Er enghraifft, sicrhaodd meysydd gwasanaeth unigol y gallai contractau a gomisiynir gael eu hymestyn yn amodol ar y darparwyr yn cyrraedd y targedau perfformiad. Fodd bynnag, nid yw'r rhain yn drefniadau ar gyfer y cyngor cyfan ac nid oes unrhyw oruchwyliaeth gorfforaethol o'r dyddiadau gorffen ar gyfer gwahanol wasanaethau a gomisiynir. Mae ystyried goblygiadau hirdymor a thymor byr penderfyniadau comisiynu yn lleihau'r risg o beidio â chyflawni gwerth am arian yn y tymor hwy.
- 19 Nid oes gan y Cyngor drefniadau i nodi sut y mae'n monitro gwerth am arian ar gyfer ei wasanaethau a gomisiynir yn y tymor byr, y tymor canolig a'r hirdymor. Gwelsom enghreifftiau o rai meysydd gwasanaeth yn nodi sut y byddai gwerth am arian yn cael ei fonitro, ond nid oes trefniant corfforaethol i sicrhau bod hyn yn digwydd yn gyson. Mae diffyg trefniadau monitro yn cyfyngu ar allu'r Cyngor i gael

sicrwydd bod ei wasanaethau a gomisiynir yn cyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd ac yn darparu gwerth am arian yn y tymor byr, y tymor canolig a'r hirdymor.

- 20 Ychydig o ymwybyddiaeth sydd gan y Cyngor o'r effeithiau ehangach y gallai ei wasanaethau a gomisiynir eu cael. Prin yw'r dystiolaeth bod y Cyngor wedi ystyried sut mae'r gwasanaethau a gomisiynwyd a adolygwyd gennym yn cyd-fynd â'i amcanion llesiant blaenorol. Hefyd, wrth gomisiynu gwasanaethau, nid yw'r Cyngor wedi ystyried sut y gall gwasanaethau wneud y mwyaf o'u cyfraniad at amcanion llesiant cyrff eraill yn y sector cyhoeddus, na'r nodau llesiant cenedlaethol ar gyfer Cymru. Gall ystyried goblygiadau ehangach penderfyniadau comisiynu helpu'r Cyngor i osgoi dyblygu a nodi buddion lluosog sy'n sicrhau canlyniadau gwell a gwerth am arian.
- 21 Nid oes gan y Cyngor drefniadau i sicrhau ei fod yn cynnwys y sawl y mae gwasanaethau a gomisiynir yn effeithio arnynt yn y broses o'u cynllunio a'u darparu fel mater o drefn. Roedd y Cyngor yn deall pwy fyddai'n cael eu heffeithio gan y gwasanaethau a gomisiynir a archwiliwyd gennym ni. Fodd bynnag, prin oedd y dystiolaeth a ganfuwyd gennym fod y cyngor yn ymgysylltu â hwy wrth ddylunio a darparu gwasanaethau, ac nid oes trefniadau corfforaethol i sicrhau bod hyn yn digwydd yn gyson.
- 22 Nid yw'r Cyngor yn dadansoddi'n gyson y partneriaid posibl y gallai weithio gyda nhw i ddarparu ei wasanaethau a gomisiynir a gwella gwerth am arian. Er enghraifft, roedd un o'r gwasanaethau a adolygwyd gennym wedi ystyried y partneriaid posibl y gall weithio gyda nhw, ond nid oedd hwn yn drefniant cyson ar draws y Cyngor. Gall gweithio gyda'r bobl a'r partneriaid cywir helpu'r Cyngor i sicrhau ei fod yn comisiynu gwasanaethau sy'n diwallu anghenion ei gymunedau, a bod y gwasanaethau hynny'n cael eu darparu mewn ffordd sy'n sicrhau'r gwerth gorau am arian.
- 23 Nid oes gan y Cyngor drefniadau i adolygu gwerth am arian ei drefniadau comisiynu yn gyson. Mae'r Cyngor yn adolygu agweddau cyfyngedig ar ei ddull comisiynu. Gwneir hyn fel rhan o fethodoleg rheoli prosiect a fabwysiadwyd gan y gwahanol feysydd gwasanaeth yn hytrach nag ymagwedd cyngor cyfan.
- 24 Nid yw'r Cyngor yn rhannu ac yn cymhwyso'r gwersi a ddysgwyd o'i ddull comisiynu yn eang ar draws y sefydliad na chyda phartneriaid. Er bod meysydd gwasanaeth wedi nodi gwersi a ddysgwyd o'u gweithgarwch comisiynu nid yw'r rhain yn cael eu rhannu'n rheolaidd ar draws y cyngor. Mae gwerthuso cost ac effeithiolrwydd trefniadau comisiynu yn bwysig er mwyn helpu i nodi meysydd i'w gwella, a rhannu dysgu, ac felly sicrhau gwerth am arian.

Ein hargymhellion i'r Cyngor

Arddangosyn 1: ein hargymhellion i'r Cyngor

Argymhellion

A1 Sefydlu trefniadau comisiynu

Er mwyn galluogi'r Cyngor i asesu ac adrodd ar werth am arian gwasanaethau a gomisiynir, dylai sicrhau bod ganddo broses arfarnu opsiynau sefydledig a chynhwysfawr i gefnogi'r broses o wneud penderfyniadau ar wasanaethau a gomisiynir. Dylai'r rhesymeg dros benderfyniadau comisiynu fod fel a ganlyn:

- wedi'u dogfennu'n llawn;
- wedi'i llywio gan ystyriaeth o ffactorau tymor byr a hirdymor;
- cael eu llywio gan farn y rhai y byddai'r gwasanaeth a gomisiynir yn effeithio arnynt; ac
- wedi asesu risg gan gynnwys ystyried costau a buddion llawn pob opsiwn.

A2 Ymgorffori trefniadau ar draws y Cyngor

Er mwyn sicrhau bod gwasanaethau ar draws y Cyngor yn dysgu o weithgarwch comisiynu, dylai'r Cyngor ymgorffori trefniadau comisiynu drwy:

- godi ymwybyddiaeth o drefniadau comisiynu a'r disgwyliadau;
- gwerthuso gwerth am arian ei ddull o gomisiynu gwasanaethau yn systematig; a
- rhannu'r hyn a ddysgwyd o weithgarwch comisiynu ar draws adrannau a chyda phartneriaid allanol lle bo'n berthnasol.

Atodiad 1

Cwestiynau a meini prawf archwilio

Cwestiwn cyffredinol: Wrth gomisiynu gwasanaethau a yw'r Cyngor yn sefydlu trefniadau priodol i sicrhau gwerth am arian o ran y modd y mae'n defnyddio ei adnoddau?

Level 2 questions	Cwestiynau Lefel 3	Meini Prawf
A oes gan y Cyngor resymeg eglur dros gomisiynu gwasanaethau?	A yw'r Cyngor yn diffinio'n glir pa wasanaethau y mae'n bwriadu eu comisiynu a pham?	<ul style="list-style-type: none">• Mae'r Cyngor yn nodi diffiniad clir o'r gwasanaethau y mae'n bwriadu eu comisiynu.• Mae'r Cyngor yn nodi 'pam' fod arno angen comisiynu'r gwasanaethau gan gynnwys:<ul style="list-style-type: none">– effaith/deilliannau bwriadedig darparu'r gwasanaeth; ac– a fydd/sut y bydd y gwasanaeth yn helpu'r Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau statudol
	A yw'r Cyngor yn cynnal arfarniad cynhwysfawr o'r opsiynau comisiynu cyn penderfynu comisiynu gwasanaeth?	<ul style="list-style-type: none">• Mae'r Cyngor yn ystyried yr ystod lawn o opsiynau comisiynu ar gyfer darparu'r gwasanaeth – gallai'r opsiynau gynnwys y canlynol, er enghraifft:<ul style="list-style-type: none">– darpariaeth fewnol;– trefniadau partneriaeth neu ddulliau o gomisiynu o fewn ac ar draws sectorau;– allanoli'r gwasanaeth i ddarparwr arall trwy ymddiriedolaeth neu drefniant arall; a– chontractio'r gwasanaeth trwy broses dendro.• Mae'r Cyngor yn ystyried costau a manteision yr opsiynau o safbwynt darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd – gan gynnwys dros y tymor byr, canolig a hir.• Mae'r Cyngor yn cynnwys costau rheoli contract o fewn ei asesiad o opsiynau comisiynu.• Mae'r Cyngor yn cynnwys asesiad o risg ar gyfer pob opsiwn comisiynu fel rhan o asesu costau a manteision.• Mae'r Cyngor yn defnyddio amrywiaeth eang o wybodaeth o ffynonellau mewnol ac allanol i ddatblygu dealltwriaeth am y ffactorau cyfredol a hirdymor sy'n debygol o effeithio ar wasanaethau a gomisiynir.
A yw'r Cyngor yn cynllunio dros raddfa amser briodol?	A yw'r Cyngor yn ystyried beth mae hirdymor yn ei olygu wrth gomisiynu gwasanaethau?	<ul style="list-style-type: none">• Mae'r Cyngor yn ystyried beth mae hirdymor yn ei olygu wrth gynllunio ei ddull o gomisiynu gwasanaethau – h.y. pa mor bell ymlaen all/ddylai gynllunio a pham.• Mae'r Cyngor yn ystyried sut y bydd yn taro cydbwysedd rhwng anghenion byrdymor a hirdymor wrth gynllunio ar gyfer comisiynu gwasanaethau gan gynnwys, er enghraifft, wrth bennu'r ffrâm amser ar gyfer contractau neu drefniadau comisiynu eraill

Level 2 questions	Cwestiynau Lefel 3	Meini Prawf
	A yw'r Cyngor yn deall y goblygiadau hirdymor o ran adnoddau wrth gomisiynu gwasanaethau?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn meddwl am yr adnoddau y bydd eu hangen arno dros y tymor canolig a hwy (costau oes gyfan) i ddarparu gwasanaethau a gomisiynir. Mae'r Cyngor yn ystyried sut y gellid gweithredu ystod o senarios lleihau cyllideb yn y dyfodol mewn perthynas â gwasanaethau a gomisiynir.
	A yw'r Cyngor yn nodi sut y bydd yn monitro gwerth am arian gwasanaethau a gomisiynir dros y tymor byr, canolig a hir?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn nodi'r trefniadau monitro y bydd yn eu dilyn ar gyfer y gwasanaeth a gomisiynir Dylai'r Cyngor ddisgrifio sut y bydd gwerth am arian gwasanaethau a gomisiynir yn cael ei asesu a'i fonitro gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> costau a manteision; a Chynnydd tuag at gerrig milltir a mesurau tymor byr, canolig a hwy
A yw'r Cyngor wedi meddwl am yr effeithiau ehangach y gallai ei wasanaeth a gomisiynir eu cael?	Wrth gomisiynu gwasanaethau, a yw'r Cyngor yn ystyried sut y gall gynyddu eu cyfraniad at amcanion llesiant y Cyngor i'r eithaf?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn ystyried sut y bydd gwasanaethau a gomisiynir yn effeithio ar ei holl amcanion llesiant ei hun i sicrhau manteision lluosog, osgoi dyblygu neu unrhyw ganlyniadau anfwriadol, e.e. ystyried amcanion tymor hwy, y gadwyn gyflenwi leol, cydnerthedd y farchnad ac effaith hyd contractau, bioamrywiaeth, a lleihau carbon
	Wrth gomisiynu gwasanaethau, a yw'r Cyngor yn ystyried sut y gall gwasanaethau gynyddu eu cyfraniad at amcanion llesiant cyrff eraill yn y sector cyhoeddus i'r eithaf?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn ystyried sut y bydd gwasanaethau a gomisiynir yn effeithio ar amcanion llesiant cyrff eraill yn y sector cyhoeddus i sicrhau manteision lluosog ac osgoi dyblygu neu unrhyw ganlyniadau anfwriadol
	Wrth gomisiynu gwasanaethau, a yw'r Cyngor yn ystyried sut y gall gwasanaethau gynyddu eu cyfraniad at y Nodau Llesiant Cenedlaethol i'r eithaf?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn ystyried sut y bydd gwasanaethau a gomisiynir yn effeithio ar y nodau llesiant cenedlaethol i sicrhau manteision lluosog ac osgoi dyblygu neu unrhyw ganlyniadau anfwriadol
A yw'r Cyngor yn gweithio gyda'r bobl a'r partneriaid iawn i ddylunio a darparu ei wasanaethau a gomisiynir?	A yw'r Cyngor wedi adnabod pwy y mae angen iddo eu cynnwys?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn deall pwy fydd gwasanaethau a gomisiynir yn effeithio'n uniongyrchol ac yn anuniongyrchol arnynt. Goleuwyd hyn gan ddadansoddiad rhanddeiliaid neu ymarfer tebyg.
	A yw'r Cyngor yn cynnwys amrywiaeth lawn y bobl?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn cynnwys yr amrywiaeth lawn o safbwyntiau wrth benderfynu sut i gomisiynu gwasanaethau. Mae'r Cyngor yn defnyddio canlyniadau gweithgarwch cynnwys i oleuo sut y bydd yn comisiynu gwasanaethau, gan gynnwys ei effaith ar grwpiau sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig
	A yw'r Cyngor yn cydweithio gyda'r partneriaid cywir?	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn deall yn dda pa bartneriaid a pha bartneriaid posibl y gallai weithio gyda hwy i gomisiynu gwasanaethau i wella gwerth am arian. Goleuwyd hyn

Level 2 questions	Cwestiynau Lefel 3	Meini Prawf
		<p>gan ddadansoddiad cynhwysfawr o bartneriaid posibl a'u blaenoriaethau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lle mae cyfleoedd i wella gwerth am arian trwy gomisiynu gwasanaethau mewn partneriaeth yn cael eu hadnabod, mae'r Cyngor yn mynd ar eu trywydd.
<p>A oes gan y Cyngor drefniadau i werthuso gwerth am arian ei ddull comisiynu?</p>	<p>A yw'r Cyngor yn mynd ati fel rhan o'r drefn arferol i werthuso effeithiolrwydd ei drefniadau comisiynu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor yn adolygu effeithiolrwydd ei ddull comisiynu'n rheolaidd gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> – I ba raddau y mae gwasanaethau a gomisiynir yn cyflawni'r amcanion y mae'r Cyngor wedi'u pennu; a – Gwerth am arian modelau comisiynu a ddewiswyd gan gynnwys ystyried mewnbynnau, allbynnau a deilliannau.
	<p>A yw'r Cyngor yn mynd ati fel rhan o'r drefn arferol i rannu unrhyw wersi a ddysgwyd i oleuo ymarferion comisiynu yn y dyfodol?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor yn rhannu ac yn cymhwyso unrhyw wersi a ddysgwyd o'i ddull comisiynu yn eang ar draws y sefydliad, a chyda phartneriaid lle y bo'n berthnasol.

Archwilio Cymru

1 Cwr y Ddinas

Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

Ffurflen ymateb rheolwyr

At ddefnydd Archwilio Cymru yn unig

Corff a archwilir	Cyngor Sir Ynys Môn
Enw'r archwiliad	Trefniadau Comisiynu Gwasanaethau
Dyddiad cyhoeddi	31/07/25

Cyf	Argymhelliad	Sylwebaeth ar gamau gweithredu arfaethedig	Dyddiad cwblhau ar gyfer camau gweithredu a gynlluniwyd	Swyddog cyfrifol (teitl)	Archwilio Cymru yn unig
A1	<p>Sefydlu trefniadau comisiynu</p> <p>Er mwyn galluogi'r Cyngor i asesu ac adrodd ar werth am arian gwasanaethau a gomisiynir, dylai sicrhau bod ganddo broses arfarnu opsiynau sefydledig a chynhwysfawr i gefnogi'r broses o wneud penderfyniadau ar wasanaethau a gomisiynir. Dylai'r rhesymeg dros benderfyniadau comisiynu fod fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none">wedi'u dogfennu'n llawn;	<p>Bydd y Cyngor yn sefydlu grwp llywodraethiant cyngor cyfan; byddwn yn ystyried amcanion y grwp, all gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none">Cefnogi prosesau o wneud a dogfenu penderfyniadau strategol	Rhagfyr 2026	Rheolwr Cynllunio a Perfformiad Corfforaethol & Pennaeth Awdit	

Cyf	Argymhelliad	Sylwebaeth ar gamau gweithredu arfaethedig	Dyddiad cwblhau ar gyfer camau gweithredu a gynlluniwyd	Swyddog cyfrifol (teitl)	Archwilio Cymru yn unig
	<ul style="list-style-type: none"> wedi'i llywio gan ystyriaeth o ffactorau tymor byr a hirdymor; cael eu llywio gan farn y rhai y byddai'r gwasanaeth a gomisiynir yn effeithio arnynt; ac wedi asesu risg gan gynnwys ystyried costau a buddion llawn pob opsiwn. 	<p>Sefydlu Cylch Gorchwyl ar gyfer y grwp yma.</p> <p>Yn 2024 cynhaliwyd y cyngor arolwg trigolion gan weithio ar y cyd hefo WLGA a data Cymru. Bydd y Cyngor ydy cymryd i ystyriaeth canlyniadau yr arolwg yma wrth ystyried trefniadau comisiynu gwasanaethau. Byddwn yn parhau i weithio hefo WLGA a Data Cymru i gynnal yr arolwg yma i'r dyfodol.</p>			

Cyf	Argymhelliad	Sylwebaeth ar gamau gweithredu arfaethedig	Dyddiad cwblhau ar gyfer camau gweithredu a gynlluniwyd	Swyddog cyfrifol (teitl)	Archwilio Cymru yn unig
A2	<p>Ymgorffori trefniadau ar draws y Cyngor</p> <p>Er mwyn sicrhau bod gwasanaethau ar draws y Cyngor yn dysgu o weithgarwch comisiynu, dylai'r Cyngor ymgorffori trefniadau comisiynu drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • godi ymwybyddiaeth o drefniadau comisiynu a'r disgwyliadau; • gwerthuso gwerth am arian ei ddull o gomisiynu gwasanaethau yn systematig; a 	<p>Mae'r Cyngor wedi datblygu Cynllun Caffael Strategol 2024 i 2029 mae'r cynllun yn dangos ymrwymiad y Cyngor i ddefnyddio ein trefniadau masnachol i gefnogi busnesau lleol cymaint a phosib. Hefyd ein bwriad i adnabod elfennau effeithiolrwydd ac yn gyrru arloesedd yn ei flaen, tra'n</p>			

Cyf	Argymhelliad	Sylwebaeth ar gamau gweithredu arfaethedig	Dyddiad cwblhau ar gyfer camau gweithredu a gynlluniwyd	Swyddog cyfrifol (teitl)	Archwilio Cymru yn unig
	<ul style="list-style-type: none"> rhannu'r hyn a ddysgwyd o weithgarwch comisiynu ar draws adrannau a chyd a phartneriaid allanol lle bo'n berthnasol. 	<p>sicrhau bod gwasanaethau yn effiethiol o ran cost.</p> <p>Rydym wedi paratoi Llawlyfr Caffael newydd i staff sy'n ganllaw i gyd fynd gyda'r ddeddf Gaffael newydd.</p> <p>Mae rhan penodol i'r canllaw yma sy'n cyfarch:</p> <ul style="list-style-type: none"> Y trefniant presennol ag archwilio trefniadau presennol y cyngor <p>Gyda'r pwrpas i herio comisiynu i ystyried a oes</p>			

Cyf	Argymhelliad	Sylwebaeth ar gamau gweithredu arfaethedig	Dyddiad cwblhau ar gyfer camau gweithredu a gynlluniwyd	Swyddog cyfrifol (teitl)	Archwilio Cymru yn unig
		<p>wir angen yr hyn maent eisiau ei brynu.</p> <p>Gweithred: Bydd y Cyngor fel rhan o'n cynllun gweithredu i gyfarch gofynion y Ddeddf yn sefydlu strwythur i rannu gwersi a ddysgwyd yn dilyn trenfiadau comisiynu gyda staff eraill.</p>	Medi 2026	Rheolwr Caffael	